1. ORUÇ

Sizce sabır ve iradenin insan hayatındaki önemi nedir?

ARAŞTIRALIM BULALIM

Oruç ile ilgili Kur'an- Kerim mealinden üç ayet bularak yazınız.

İslam'ın beş şartından biri olan oruç, sözlükte "bir şeyden uzak durmak, kendini tutmak" anlamına gelen Arapça "savm" kelimesinin karşılığıdır. Terim olarak oruç, tan yerinin ağarmasından üneşin batmasına kadar ibadet niyetiyle yeme, içme ve cinsel ilişkiden uzak durmayı ifade eder.

Kur'an-ı Kerim'de, önceki toplumlara da orucun farz kılındığı haber verilmektedir.[1] Kur'an'daki kullanımları göz önüne alındığında orucun Allah'a kul olma bilincine varılabilmesi, mümine yaraşmayacak hâl ve davranışlardan sakınılması ve kulluğun belirli bir disipline bağlanması açısından vazgeçilmez bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifte şöyle buyurur: *"İnsanın oruç dışındaki bütün ameli on mislinden yediyüz misline kadar mükâfatlandırılır. Ancak oruç konusunda Yüce Allah, `Oruç benim içindir, mükâfatını da ben vereceğim. Kulum benim için yemesini, içmesini ve cinsel arzularını terk etmiştir.' buyurur."*[2] Cennetin özel olarak oruç tutanların girmesi için ayrılmış bulunan "reyyân" adlı kapısından girme hakkı[3] bu karşılığın ilk basamağı sayılmıştır.

Hz. Peygamber birçok hadisinde orucun faziletlerini açıklarken, bu ibadetin ahlakı güzelleştirmedeki eğitici rolüne de vurgu yapmış ve oruçluların cennette yüksek derecelere nail olacaklarını haber vermiştir.[4] Keza samimi bir inançla, Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak üzere ramazan ayını oruçlu geçirenin günahlarının bağışlanacağını, gündüzleri oruçla, geceleri teravih namazlarıyla ihya etmenin karşılığının ancak Allah Teâlâ tarafından bağışlanmak olduğunu şu şekilde müjdelemiştir: *"Her kim inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek Ramazan'ı oruçla geçirirse, geçmiş günahları bağışlanır."*[5]

Orucun farziyeti ve oruçla ilgili bazı hükümler ise şu ayetlerde açıklanmıştır:

"Ey iman edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz."[6]

"Oruç gecesinde kadınlarınıza yaklaşmak size helâl kılındı. Onlar sizin için birer elbise, siz de onlar için birer elbisesiniz. Allah sizin kendinize kötülük ettiğinizi bildi ve tevbenizi kabul edip sizi bağışladı. Artık (ramazan gecelerinde) onlara yaklaşın ve Allah'ın sizin için takdir ettiklerini isteyin. Sabahın beyaz ipliği (aydınlığı), siyah ipliğinden (karanlığından) ayırt edilinceye kadar yeyin, için, sonra akşama kadar orucu tamamlayın. Mescitlerde ibadete çekilmiş olduğunuz zamanlarda kadınlarla birleşmeyin. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Sakın bu sınırlara yaklaşmayın. İşte böylece Allah âyetlerini insanlara açıklar. Umulur ki korunurlar."[7]

---

1 bk. Bakara suresi, 183. ayet
2 Buhârî, Savm, 2.
3 bk. Buhârî, Savm, 4.
4 bk. Buhârî, Savm, 2, 4, 8, 9.
5 Nesâî, Sıyâm, 38, 39.
6 Bakara suresi, 183. ayet.
7 Bakara suresi, 187. ayet.

Bütün ilahî emir ve yasakların, dünyevi ve uhrevi yararlar sağlayan hikmetleri bulunmaktadır. Orucun hikmetlerinden bazıları şunlardır:

TARTIŞALIM

Orucun kişiye kazandırdıkları hakkında arkadaşlarınız ile tartışınız.

- Oruç, en güzel şükür vesilesidir.

- Oruç insana, sahip olduğu ruhi ve bedenî donanımları kulluğa yaraşır bir biçimde dengeli ve verimli kullanabilmesi için aklın ve ruhun bedene ait basit arzuların güdümünden kurtarılması gerektiğini öğretir. Oruç isteklerin dengede tutulabilmesi için ciddi bir irade eğitimi sağlar.

- Oruç, aşırılıkları törpülemenin en güzel yollarından biridir. Resul-i Ekrem Efendimizin ifadesiyle kötülüklere karşı *"oruç bir kalkandır."*[8] Helal olan fiilleri bile kendi iradesiyle işlemekten vazgeçebildiği bu ortamda oruçlunun esasen zina, hırsızlık, yalan söyleme, gıybet etme gibi haram, kötü, kendisine ve başkalarına zarar veren eylemlerden, kısaca gerek Allah, gerekse kul haklarını ihlal eden davranışlardan geri durması öncelikle gereklidir. Nitekim Resul-i Ekrem, hakkı verilerek tutulmaya çalışılan orucun mutlaka kişinin davranışlarına olumlu yansımaları olacağına dikkat çekmiştir.[9] Oruç tuttuğu hâlde, hâlâ çirkin işler yapan ve fenalıktan sakınmayanlar hakkında ise; *"Oruç tutan öyle insanlar vardır ki, kârları sadece açlık ve susuzluk çekmektir."*[10] ve *"yalan söylemeyi ve sahtekârlığı terk etmeyen oruçlu bilmelidir ki Allah'ın onun yeme ve içmesini terk etmesine ihtiyacı yoktur."*[11] buyurmuştur.

- Kur'an'ın nazil olduğu bu ayda tutulan oruçlar sayesinde insan ruhen yücelir. Yüksek ahlaki erdemlerle bezenir. Yıllık bir muhasebeyle kendisine verilen ömrü nasıl geçirdiği hakkında dürüst bir değerlendirme yapma fırsatı bulur. Bir yandan sahip olduğu nimetlerin büyüklüğünü daha iyi idrak ederken öte yandan mahrumiyet içinde olanların hâlini düşünüp onları anlama fırsatı bulur ve toplum içinde kendisine düşen görevlerin farkına varır.

- Sahur, iftar, teravih, sadaka, mukabele, itikâf, dua, salavat gibi ibadet ve taat güzelliklerinin beraber yaşandığı bu ramazan ayında insan, Allah'a, kendisine, ailesine, içinde yaşadığı topluma, evrendeki bütün canlı ve cansızlara karşı, kuvvetli bir sorumluluk bilinci kazanmış olur.

- Ramazan ayında toplumun yoksul kesimiyle ilgilenmek, onların ihtiyaçlarını gidermek, oruçlulara iftar yemeği vermek, sevgi ve merhameti, birlik ve beraberlik duygu-

Oruç, bir şükürdür.

8 Buhârî, Savm, 9; Müslim, Sıyâm, 30.
9 Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 363.
10 İbn Mace, Sıyâm, 21.
11 Buhari, Savm, 4.

larını güçlendirir. Hz. Peygamber: *"Kim bir oruçluyu iftar ettirirse ona o oruçlunun sevabı kadar sevap olur. Bu, oruçlunun sevabından hiçbir şey de eksiltmez."*[12] buyurur.

- Ramazan ayında çeşitli yardım kuruluşları muhtaç kimselerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere ulusal ve uluslararası düzeyde büyük gayret gösterirler.

- Bütün bunlara ilaveten orucun ruh ve beden sağlığı üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu hadis-i şeriflerde ifade edilmiş ve bilimsel araştırmalarla ortaya konmuştur. Ramazan orucu, mide ve sindirim organlarının dinlenmesi için iyi bir mola, bir yıl boyunca çalışan vücut makinesinin dinlenmeye ve bakıma alınması gibidir. Bu yönüyle de sağlık açısından pek çok yararları bulunduğu, uzman hekimler tarafından ifade edilmiştir.

DEĞERLENDİRELİM

"Oruç bir kalkandır. Sizden biriniz oruçlu olduğu bir günde kötü söz söylemesin, kavga etmesin. Ona biri kötü söz söylerse, 'Ben oruçluyum.' desin."

Buharî, Savm, 9.

"Kim kötü söz ve davranışları bırakmazsa onun yeme ve içmesini terk etmesine Allah'ın ihtiyacı yoktur."

Buharî, Savm, 8.

"Oruç sabrın yarısıdır."

İbn Mace, Oruç, 44.

Yukarıdaki hadisleri orucun faydaları açısından değerlendiriniz.